Bili?sel Üçlü Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Bili?sel Üçlü Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17944

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Bili?sel Üçlü Ölçe?i (BÜÖ), Mehmet Bilgin taraf?ndan 2004 y?l?nda geli?tirilmi?, psikometrik özellikleri kan?tlanm?? bir ölçektir. Ölçek, Bili?sel Davran??ç? Terapi kuram?n?n kurucusu Aaron Beck taraf?ndan tan?mlanan ve depresyonun temelini olu?turan **Bili?sel Üçlü** yap?s?n? de?erlendirmeyi amaçlamaktad?r. BÜÖ, bireyin kendine, ya?ant?s?na (dünyaya) ve gelece?ine yönelik sahip oldu?u olumsuz otomatik dü?ünce ve ?emalar?n yo?unlu?unu ölçmek üzere tasarlanm??t?r.

30 maddeden olu?an bu ölçek, 5'li Likert tipi bir derecelendirme format? kullan?r ve geli?tirme çal??mas?nda elde edilen güvenirlik ve geçerlik bulgular?, ölçe?in Türk popülasyonunda bili?sel çarp?tmalar? ölçmek için uygun bir araç oldu?unu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel Üçlü Ölçe?i, Bili?sel Üçlü, Mehmet Bilgin, Geçerlik, Güvenirlik, Faktör Analizi, Depresyon, Kognitif Terapi.

Yazarlar

Mehmet Bilgin.

Amaç

Bili?sel Üçlü Ölçe?i'nin (BÜÖ) temel amac?, Aaron Beck'in depresyonun bili?sel modelinde merkezi bir rol atfetti?i **Bili?sel Üçlü** yap?s?n?n sistematik olarak ölçülmesini sa?lamakt?r. Bu yap?, depresif bireylerin kendilerine, ya?ad?klar? deneyimlere ve gelece?e dair geli?tirdikleri olumsuz ve i?levsiz inançlar? ve tutumlar? kapsar.

Ölçek, klinik ortamlarda ve akademik ara?t?rmalarda bireylerin depresif bili?sel ?emalar?n? h?zl? ve güvenilir bir ?ekilde tespit etmek, depresyonun ?iddetini dolayl? yoldan de?erlendirmek ve uygulanan bili?sel müdahalelerin bu temel bili?sel yap?larda ne ölçüde de?i?im yaratt???n? izlemek için geli?tirilmi?tir.

Yap?

Bili?sel Üçlü Ölçe?i, kuramsal olarak Aaron Beck taraf?ndan ortaya konan üç temel bile?eni ölçmektedir. Ölçek bu üç bile?eni temsil eden alt boyutlardan olu?maktad?r:

Bireyin Kendisi: Bu alt boyut, bireyin kendi de?eri, yetene?i, ki?isel özellikleri ve deneyimlerinin yorumlanmas? hakk?ndaki olumsuz ve öz-ele?tirel dü?üncelerini içerir (18 madde).

ARABPSYCHOLOGY.COM

Bireyin Ya?ant?s? (Dünya): Bu alt boyut, bireyin çevresindeki olaylar?, dünyay? ve ya?am deneyimlerini olumsuz, adaletsiz veya a??lamaz engeller olarak alg?lamas?n? ölçer (7 madde).
Bireyin Gelece?i: Bu alt boyut, bireyin gelece?e dair umutsuzluk, karamsarl?k ve olumlu olaylar?n gerçekle?me ihtimaline yönelik olumsuz beklentilerini ve inançlar?n? de?erlendirir (5 madde).

Toplam 30 maddeden olu?an BÜÖ, bu üç alt boyutun toplam puan? arac?l???yla bireyin genel bili?sel çarp?tma düzeyini yans?tmaktad?r.

Geçerlik

Bili?sel Üçlü Ölçe?i'nin yap? geçerli?ini incelemek amac?yla yap?lan faktör analizi çal??malar?, ölçe?in kuramsal olarak beklenen üç boyutlu modelinin veri setine iyi uyum sa?lad???n? göstermi?tir. Analiz sonucunda elde edilen uyum indeksi de?erleri kabul edilebilir düzeyde bulunmu?tur. Ayr?ca, ölçek maddelerinin faktör yükleri **.62 ile .81** gibi yüksek bir aral?kta de?i?mektedir, bu da maddelerin ilgili faktörleri güçlü bir ?ekilde temsil etti?ini kan?tlamaktad?r.

Ölçe?in ölçüt geçerli?i (benzer ölçekler geçerli?i) de incelenmi?tir. Bu amaçla, depresif bili?leri ölçen Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçe?i (FOTÖ) kullan?lm??t?r. BÜÖ ile FOTÖ aras?nda hesaplanan korelasyon katsay?s? **.47 (p<0.01)** olarak bulunmu?tur. Bu orta düzeyde anlaml? korelasyon, BÜÖ'nün depresif bili?sel yap?lar? ölçen di?er güvenilir araçlarla tutarl? oldu?unu göstermektedir.

Güvenirlik

Bili?sel Üçlü Ölçe?i'nin iç tutarl?l?k güvenirlik analizleri yüksek sonuçlar vermi?tir. Ölçe?in toplam puan?na ili?kin hesaplanan **iç tutarl?l?k katsay?s? (Cronbach Alfa) .93** olarak belirlenmi?tir, bu da ölçe?in genel olarak mükemmel bir güvenilirli?e sahip oldu?unu gösterir.

Alt boyutlar?n güvenirlik katsay?lar? da oldukça yüksektir; iç tutarl?l?k katsay?lar? **.87 ile .92** aras?nda de?i?mektedir. Madde analizi sonuçlar?na göre, düzeltilmi? madde toplam puan korelasyon katsay?lar? **.02 ile .71** aras?nda de?i?mekte olup, bu de?erler maddelerin büyük ço?unlu?unun ölçe?in genel yap?s?na güçlü ve anlaml? bir katk? sa?lad???n? teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap?sal geçerli?ini incelemek için gerçekle?tirilen faktör analizi, Bili?sel Üçlü kuram?na uygun olarak **üç faktörlü** bir yap?y? desteklemi?tir. Bu faktörler, Bireyin Kendisi, Bireyin Ya?ant?s? ve Bireyin Gelece?i alt boyutlar?n? temsil etmektedir.

Analizler, üç boyutlu modelin uyumunu gösteren kabul edilebilir uyum indeksleri sa?lam??t?r. Faktör yüklerinin **.62 ile .81** aras?nda de?i?mesi, maddelerin ilgili faktörlere güçlü bir ?ekilde ba?l?

ARABPSYCHOLOGY.COM

oldu?unu ve faktör yap?s?n?n sa?laml???n? i?aret etmektedir. Bu bulgular, BÜÖ'nün depresyonun bili?sel modelini psikometrik olarak geçerli bir ?ekilde ölçebildi?ini göstermektedir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme

Format: 5'li Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i (Örnek: Hiç kat?lm?yorumdan Tamamen kat?l?yorum'a)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yeti?kinler, özellikle üniversite ö?rencileri

Ya? Grubu: Yeti?kin

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, Türk popülasyonu örneklemi üzerinde, genellikle üniversite ö?rencileri kullan?larak standardize edilmi?tir.

Test Metodolojisi: Ölçek, toplam 30 maddeden olu?ur ve yan?tlar 5 dereceli Likert format?nda al?n?r. Puanlama, üç ayr? alt boyutta (Kendilik, Ya?ant?, Gelecek) ve toplam puan olarak yap?l?r. Yüksek puanlar, daha yo?un olumsuz bili?sel ?emalar?n varl???na i?aret eder.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek, 2004 y?l?nda yay?mlanan akademik bir makale arac?l???yla kamuoyuna sunulmu?tur. Ölçe?in kullan?m? ve telif haklar? ile ilgili tüm resmi izinler için sorumlu yazar Mehmet Bilgin ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Test Y?l?: 2004

?leti?im E-posta Adresi: mbilgin@cu.edu.tr

Ölçe?in orijinal PDF doküman? bu ba?lant?dan indirilebilir: bilissel-uclu-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Bilgin, M. (2004). Bili?sel Üçlü Ölçe?inin geli?tirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çal??malar?. *Türk Psikolojik Dan??ma ve Rehberlik Dergisi, 3*(21), 35-41. Makale ba?lant?s?: pdrdergisi.org.

Bili?sel Üçlü Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri, orijinal yap?s?n? koruyarak sunulmu?tur ve

ARABPSYCHOLOGY.COM

de?i?tirilmemi?tir.

Bili?sel Üçlü Ölçe?i, toplam 30 maddeden ve üç temel alt ölçekten olu?maktad?r:

Bireyin Kendisi: 18 madde
Bireyin Ya?ant?s?: 7 madde
Bireyin Gelece?i: 5 madde

ARABPSYCHOLOGY.COM